

Päivämäärä
05.09.2023

OULUN KAUPUNKI
KIIMINGIN AHONKANKAAN VIITASAMMAK-
KOSEURANTA, VUOSI 2023

Päivämäärä **Versio 2 (5.9.2023), Versio 1 (30.08.2023)**
Laatija **Maria Honkanen, Ramboll Finland Oy**
Tarkastaja **Pinja-Emilia Lämsä, Ramboll Finland Oy**
Hyväksyjä **Johanna Jylhä, Oulun kaupunki**
Kansikuva **Lampi A kuvattuna 17.5.**

Sisältö

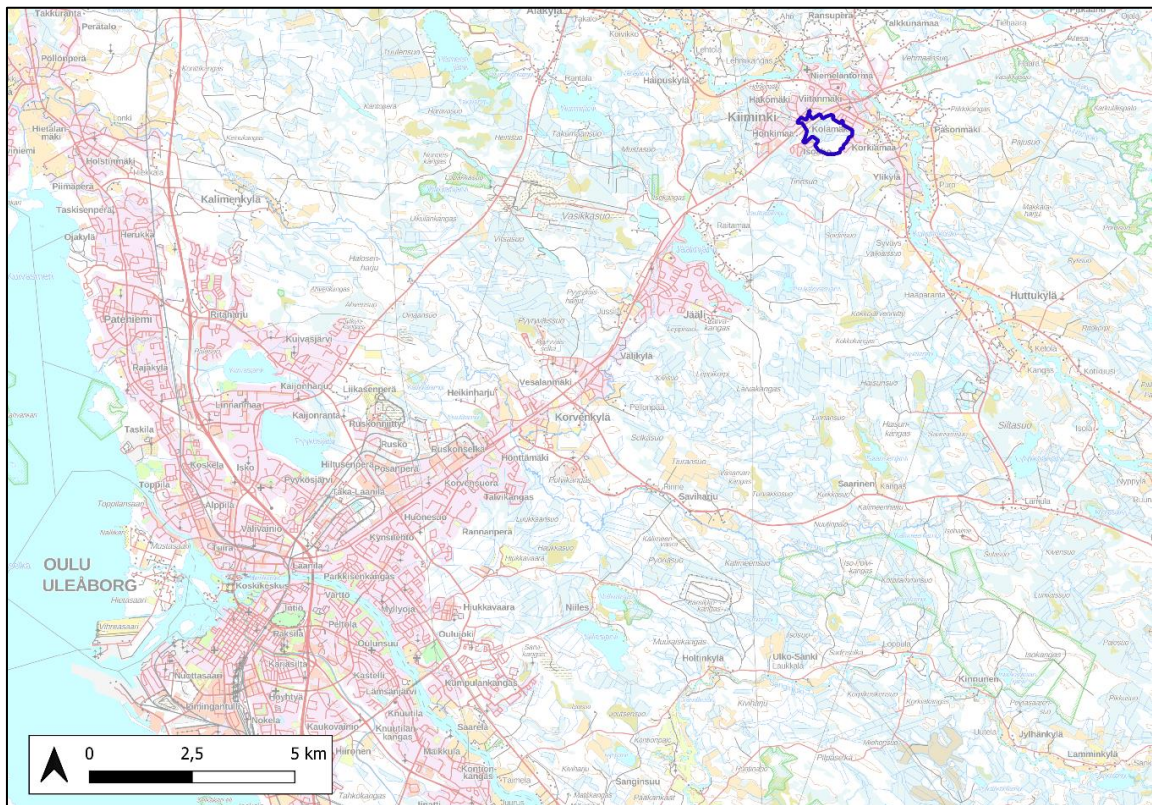
1.	JOHDANTO	3
2.	MENETELMÄT	4
3.	TULOKSET	5
3.1	Viitasammakoiden määrä ja havaintopaikat	5
3.2	Viitasammakoiden elinympäristön tila	8
3.2.1	Lampi A	8
3.2.2	Suo	8
3.2.3	Lampi B	9
3.2.4	Pieni soistuma	9
4.	LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO	10

1. JOHDANTO

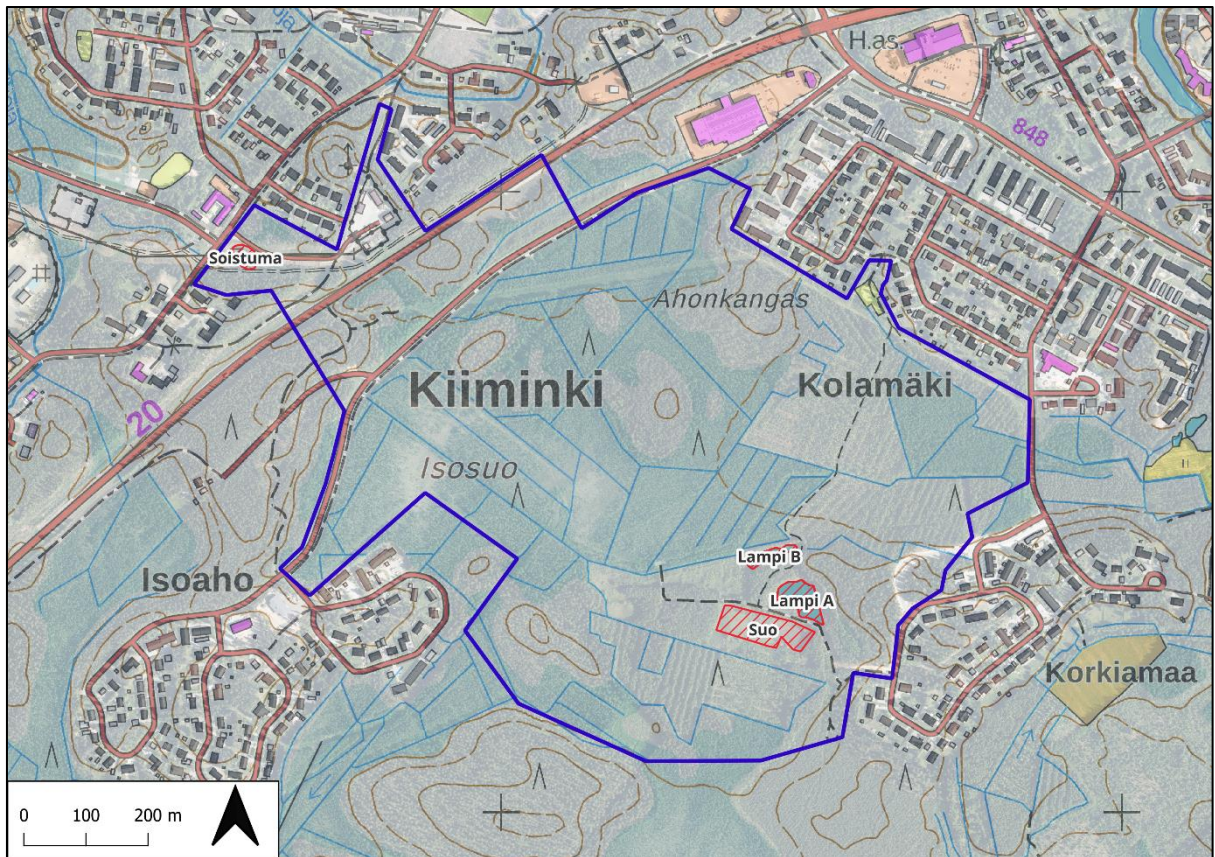
Kiimingin Ahonkankaalla (Kartta 1) tehtiin luonto- ja maisemaselvitys vuonna 2021 (Ramboll Finland Oy 2021) liittyen Ahonkankaan asemakaavamuutokseen. Selvityksen aikana havaittiin viitasammakoiden käyttävän kahta alueen lampea ja niiden viereistä suota lisääntymisalueenaan. Plaana teki vuonna 2022 alueella luontoselvityksen, jossa todettiin yksi uusi viitasammakkoesiintymä Kuusamontien pohjoispuolella sijaitsevassa pienessä vetisessä soistumassa.

Viitasammakko (*Rana arvalis*) kuuluu EU:n luontodirektiivin IV(a) mukaisiin eläinlajeihin, joiden yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on Suomen luonnonsuojelulain (8. luku, 78§) perusteella kielletty. Yksittäistapauksissa ELY-keskus voi kuitenkin myöntää luvan poiketa kiellosta luontodirektiivin artiklassa 16(1) mainituilla perusteilla. Suomessa viitasammakkoa tavataan lähes koko maassa (Nieminen & Ahola, 2017). Viitasammakon esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koirailta on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät. Viitasammakon lisääntymispaikat ovat erilaisia lampia, järviä, vetisiä soita ja oja. Laji soi ja kutee vesistön rantakasvillisuudessa. Levähdyspaikoiksi tulkittaviin alueisiin kuuluvat päiväleppopaikat esim. kasvillisuuden suojissa, ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Lisääntymispaikan välittömässä läheisyydessä tulee olla levähdyspaikaksi ja ravinnonhakuun soveltuvaa ympäristöä (kesäelinympäristö, levähdyspaikat), jonka rajaus on harkittava tapauskohtaisesti (Nieminen & Ahola 2017). Viitasammakolla on oltava mahdollisuus liikkua lisääntymis- ja levähdyspaikkojen välillä.

Tämän nykyisen työn tarkoituksena on jatkaa alueella aiempien selvitysten aikana todettujen viitasammakkoesiintymien seuranta ja selvittää onko viitasammakoiden määrässä ja elinympäristöissä tapahtunut muutoksia. Selvitysten aikana elinympäristöstä otettiin myös kuvia elinympäristöjen tilan dokumentoimiseksi. Maastotöistä ja raportoinnista on vastannut LuK biologi Maria Honkanen Ramboll Finland Oy:ltä.

Kartta 1. Kiimingin Ahonkankaan selvitysalueen sijainti (karttapohja MML 2023).

Kartta 2. Viitasammakoiden todetut lisääntymisalueet 2022 selvityksessä (Plaana 2022, karttapohja MML 2023).

2. MENETELMÄT

Selvitysalueelle tehtiin kaksi maastokäyntiä. Ensimmäinen käynti tehtiin 14.5.2023 klo 22:45–01:21 (sää poutainen, tyyni (tuuli 2 m/s), lämpötila 14–9 °C). Kartoitus tehtiin myöhään illalla ja yöllä koska tuolloin sammakkoeläinten ääntely on aktiivisimmillaan. Kartoituksen aikana, tiedettyjen kutualueiden reunoja kuljettiin hitaasti havainnoiden sammakkoeläinten ääntelyä. Isompien kutuvesistöjen ja soiden ääressä käveltiin ja seisottiin hiljaa yhteensä noin 2,5 h kuunnellen ja laskien äänitelevien koiraiden määrää. Pienemmällä alueen pohjoisosissa olevalla vetisellä soistumalla kuunneltiin viitasammakoita yhteensä noin 15 min ajan. Havainnot merkittiin GPS-laitteeseen ja koiraiden lukumäärä kirjattiin ylös.

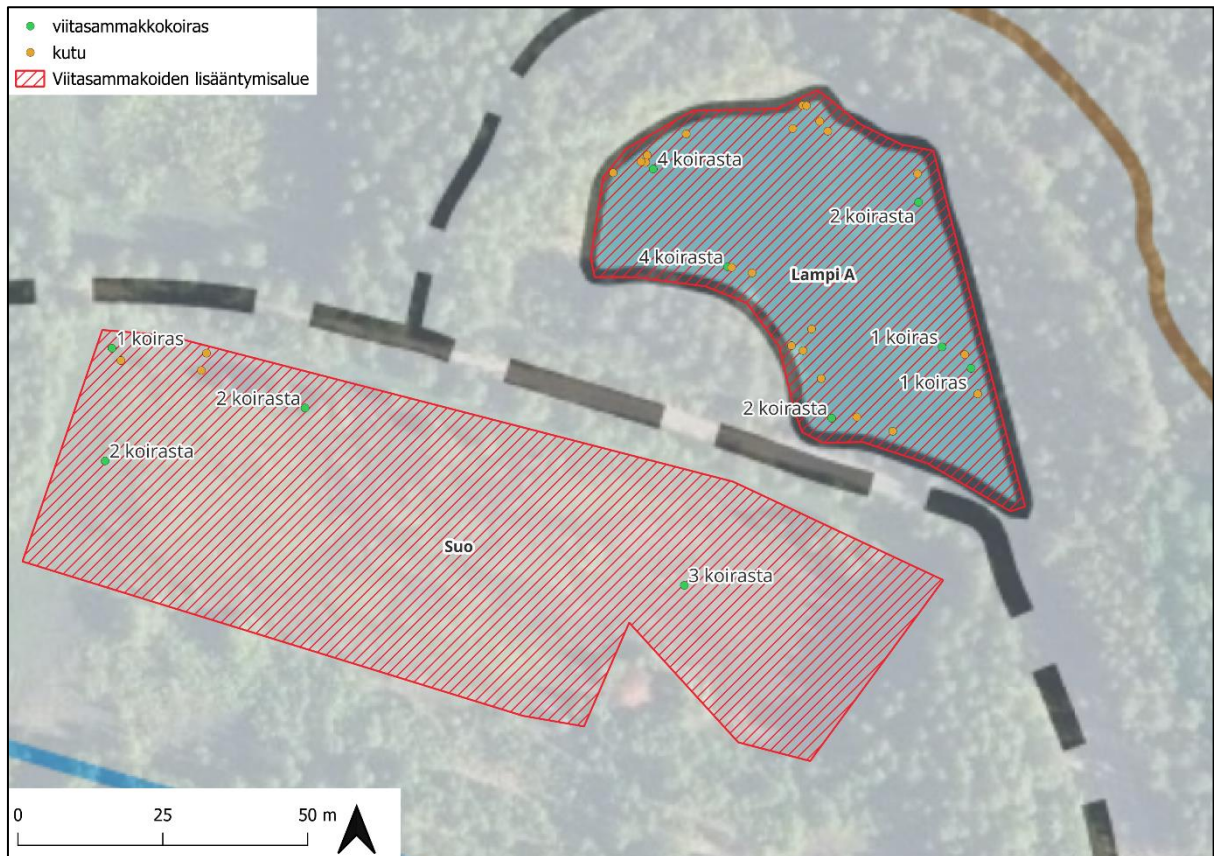
Selvitysalueelle tehtiin toinen maastokäynti 17.5.2023 päiväsaikaan, jolloin havainnoitiin ja laskettiin sammakkoeläinten kutua. Tuolloin tarkasteltiin myös elinympäristöjen tilaa ja otettiin kuvia esiintymisalueista. Lampi A oli kutulaskennan kannalta haasteellinen kohde, koska lammen rantakasvillisuus oli ohuen vesikasvilautan (suurimmaksi osin saroja) peitossa. Koska lautta ei useassa kohtaa kantanut kartoittajan painoa, jäi mahdollinen upoksissa oleva kutu havaitsematta. Kutuhavaintoja saatiinkin tämän vuoksi lähinnä kelluvista kuturyppäistä.

3. TULOKSET

3.1 Viitasammakoiden määrä ja havaintopaikat

Viitasammakkoseurannan aikana havaittiin viitasammakoita kaikilla ennestään tiedossa olevilla alueilla (Kartta 2). Lammessa A havaittiin kartoituksen aikana varmasti ainakin 14 äännelevää viitasammakkokoirasta, todennäköisesti lukumäärä oli kuitenkin muutamia kymmeniä (Kartta 3). Lammessa A havaittiin runsaasti kutua useassa eri kohdassa.

Lammen A viereisellä vetisellä suolla sekä lammessa B äänteli kummassakin kymmenkunta viitasammakkoa (Kartta 3, Kartta 4). Lammessa B äänteli myös ainakin kaksi ruskosammakkoa (*Rana temporaria*). Arvion mukaan A- ja B- lampien sekä suoalueen muodostamissa elinympäristöissä oli äänessä yhteensä noin 40–70 viitasammakkoyksilöä. Lammessa B havaittiin runsaasti kutua useassa kohdassa, mutta suon upottavuus esti kutupallojen etsimisen suoalueelta. Reunalta havaittiin kuitenkin kuturykelmiä kolmessa kohdassa.

Kartta 3. Viitasammakko- ja kutuhavainnot Lammessa A ja suossa (karttaphoja MML 2023).

Kartta 4. Viitasammakko- ja kutuhavainnot Lammessa A ja suossa (karttapohja MML 2023).

Alueen luoteisosassa olevassa pienessä soistumassa (Kartta 5) oli äänessä ainakin kaksi viitasammakkokoirasta. Soistuman päälle kaadetut pajut ja koivut vaikeuttivat sen ympärillä hiljaa liikkumista ja läheiseltä tieltä kantautuvat liikenteen äänet huononsivat kuuluvuutta. Kaadetut pajut ja koivut vaikeuttivat myös kuturyppäiden etsimistä alueella. Soistumasta ei löydetty yhtään kuturyppästä toisella maastovierailulla.

Viitasammakoiden äänet puuroutuivat ja olivat vaikeasti laskettavissa, mikä vaikutti arvioinnin tarkkuuteen kaikissa kartoituskohteissa. Kutulaskennan aikana kartoituskohteissa havaituissa kuturyppäissä oli todennäköisesti sekä rusko- että viitasammakon kutua. Kuturyppäistä lajin varmistaminen ei ollut usein mahdollista, koska kuturyppäät olivat joko kartoittajan ulottumattomissa vesikasvillisuuden vuoksi tai upoksissa.

Kartta 5. Viitasammakko- ja kutuhavainnot pienessä soistumassa (karttاپohja MML 2023).

Aiempiin kartoituksiin verrattuna viitasammakkokoiraiden määrä on pysynyt suhteellisen samana.

Taulukko 1 näyttää koirashavainnot ja -arviot vuosittain. 2021 selvityksessä (Ramboll, 2021) viitasammakkokoiraiden lukumääräksi arvioitiin lammessa A olevan muutamia kymmeniä viitasammakkokoiraita ja suossa sekä lammessa B molemmissa kymmenkunta koirasta. Pienen soistuman alueelta ei tuolloin tullut viitasammakkohavaintoja. 2021 alueella arvioitiin soidintavaksi yhteensä 50–100 koirasta. 2022 selvityksessä viitasammakkoja ei havaittu lammessa A tai B, eikä lampien viereisessä suossa, sen sijaan uutena viitasammakkoesiintymänä todettiin pieni soistuma. Soistumassa olevien viitasammakkokoiraiden lukumäärää ei kerrottu raportissa (Plaana, 2022). Koska Plaanan 2022 tehty selvitys oli tehty 17.5. klo 3:25-7:30 ajankohtana ja kohdistui lintuihin, on mahdollista, että viitasammakkokoiraiden ääntelyaktiivisuus ei ole ollut kovin hyvä kartoituksen aikoihin.

Taulukko 1. Taulukossa kohteittain varmaksi havaittujen viitasammakkokoiraiden lukumäärä ja pilkulla erotettuna kuturyppäiden määrä. 2023 ensimmäinen vuosi, jolloin kuden määrästä tietoa. NA = puuttuva tieto.

Vuosi	Viitasammakkohavainnot		
	2021	2022	2023
Lampi A	Muutamia kymmeniä, NA	0, NA	14, 21 kutua
Lampi B	Kymmenkunta, NA	0, NA	8, 12 kutua
Suo	Kymmenkunta, NA	0, NA	6, 3 kutua
Soistuma	NA	Havaittu, NA	2, 0 kutua
Yhteensä	50–100	NA	30
Arvio koiraiden lkm.	50–100	NA	42–72

3.2 Viitasammakoiden elinympäristön tila

Aiemmissä selvityksissä ilmenneet kohteet 3.2.1–3.2.4 ovat 2023 kaikki tulkittavissa edelleen viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Alla on kuvattu selvitettyjen lisääntymisaluiden osa-alueiden tilan kehitys 2021–2023.

3.2.1 Lampi A

Lammen A rantakasvillisuus on aiempien selvitysten aikaan ollut saraluhtaista (Ramboll, 2021). Lammen kasvillisuus vaikutti säilyneen samankaltaisena kuin edellisissä selvityksissä. Lampi oli erityisesti pohjoisreunaltaan sarakasvillisuuden muodostaman lautan peitossa. Lampea ympäröi edelleen varttunut talousmetsä.

Kuva 1 & 2, Lampi A vastakkaisilta rannoilta kuvattuna kutulaskennan aikaan 17.5.2023.

3.2.2 Suo

Lammen A viereinen suo vaikutti säilyneen kasvillisuudeltaan aiempien selvitysten (Ramboll, 2021) kaltaisena avoluhta- ja saraluhta tyyppisenä suona. Lajisto oli edelleen saravaltainen, reunoista pajun ympäröimää. Suoalue sijaitsee entisellä peltoalueella eli kyse on todennäköisesti soistuneesta vanhasta pellostä. Suo oli kartoituksen aikaan kauttaaltaan vetinen ja siksi viitasammakoille soveltuva elinympäristö. Vesi vaikutti riittävän syvältä nuijapäiden aikuistumiseen, mutta suon vesitilanne ja sen soveltuvuus lisääntymispaikkana riippunee vuosittaisesta sademäärästä. Jatkoseurannan kannalta olisi mahdollisesti hyvä tehdä alueella pari vesitilanteen tarkistamiseen keskittyneitä käyntiä. Tuolloin vuosikohtainen sademäärä kannattane ottaa huomioon ja johtopäätöksiä elinympäristön kelpoisuudesta lisääntymisympäristöksi ei kannattane tehdä yksittäisen tarkistusvuoden perusteella.

Kuva 3 & 4, Suo kahdesta kohdasta kuvattuna, kutulaskennan aikaan 17.5.2023.

3.2.3 Lampi B

Myös lammen B rannalla kasvaa saraluhdan kasvillisuutta aiempien selvitysten ja nykytilanteen valossa. Lampi vaikuttaa osittain siltä, että se on kasvamassa umpeen sarakasvillisuudella. Lampea ympäröi edelleen varttunut talousmetsä. Lammen itäinen reuna oli osittain jäässä vielä ensimmäisen ja toisen vierailun aikana, mikä selittää viitasammakkohavaintojen keskittymisen lammen länsireunaan.

Kuva 5 & 6. Lampi B kahdesta kohdasta kuvattuna, kutulaskennan aikaan 17.5.2023.

3.2.4 Pieni soistuma

Kuusamontien pohjoispuolinen pieni soistuma oli pääasiallisesti heinäkasvien ja rahkasammaleen peitossa. Vesipinta oli lähinnä tuppaiden välissä olevia pienialaisia lampareita. Soistumassa ja sen ympärillä oli ilmeisesti aiemmin kasvanut koivun vesoja ja pajuja, jotka oli sittemmin kaadettu osittain vesilampareiden päälle. Soistuman kosteus ja siinä kutevien viitasammakoiden lisääntymisen onnistuminen on todennäköisesti riippuvainen vuosittaisten sateiden runsaudesta, koska vesialueet vaikuttivat matalilta. Jatkoseurannan kannalta olisi mahdollisesti hyvä tehdä alueella pari vesitilanteen tarkistamiseen keskittynyttä käyntiä. Tuolloin vuosikohtainen sademäärä kannattanee ottaa huomioon ja johtopäätöksiä elinympäristön kelpoisuudesta lisääntymisympäristöksi ei kannattane tehdä yksittäisen tarkistusvuoden perusteella.

Kuva 7 & 8. Pieni soistuma, kutulaskennan aikaan 17.5.2023.

4. LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

Luontodirektiivi 1992/43/ETY

Luonnonsuojelulaki 78§, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230009#a9-2023>

MML 2023. Maanmittauslaitoksen avoin kartta-aineisto.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Plaana 2022. Kiimingin Ahonkankaan täydentävä linnustoselvitys 2022

Ramboll Finland Oy 2021. Ahonkangas luontoselvitys. Oulun kaupunki